

je povzročila Erjavčeva pripomnja pod pesmijo: Tu je prvotno stalo: zemlje lačne, kar se mi bolje dopada, ker več pové nego željen. — Pesem „Soči“ šteje v vseh izdajah 70 verzov, v rokopisu jih je 72, a poslednja dva sta v oklepajih prečrtana; glasita se:

Na zemlji tvoji tujcev tropi

Naj ne dobodo ni — grobóv! *Kaj prav, da prečrta*

38. Slovo in naročilo: 7. kit. 2. v. gôji (goji) — 9. kit. 1. v. trenôtkih (trenutkih).

39. Moj črni plašč: 6. kit. 4. v. bridkosti — prvotno: britkosti; Erjavec je postavil s svinčnikom nad t črko d; enako v 8. kit. 3. v.

40. Samostanski vratar: 1. kit. 3. v. Tam zunaj vrvenje, drvenje ljudi, — pesnik jo je zaradi jasnosti še enkrat zapisal zdolaj pod črto; prvotno: Tam zunaj ljudje se beže in družé, — potem: Tam zunaj ljudje se sebé in družé. Ob robu stoji le deloma čitna pripomnja Erjavčeva: . . . takó. Ali ni to sich fliehen? Ljudje „se sebé“ (sebiti se). — 4. kit. 3. v. tisóčikrat — prvotno: jezérokrat; ob robu je svetoval Erjavec premnogokrat, „jezero“ pravijo, da je madjarsko — 5. kit. 4. v. možko — prvotno: možko; Erjavec je pre naredil ž v š — 9. kit. 4. v. sovraštvo — prvotno: sovražstvo; popravil Erjavec.

(Konec prihodnjič.)

¹ Prim. Lj. zvon 1914, 334.

Književna poročila

Dr. Karol Capuder, Zgodovina c. in kr. pešpolka št. 17. Izdala in založila Družba sv. Mohorja v Celovcu. 1915. V. 80. 176 str.

V nobenem drugem času bi ne našla Capudrova knjiga toliko čitateljev kot sedaj, ko so vse naše misli osredotočene na vojno in vojaščino, in je le malo slovenskih družin, ki bi ne imele člana pri vojaki, morda ravno pri tem pešpolku. Kar je v zvezi z vojaščino, nas sedaj zanima in z zanimanjem preberemo tudi uvod Capudrove knjige, ki opisuje razvoj vojskovanja od staroegiptskega vojaka preko ²vazalske in ³najemniške vojaške službe do vpeljave ⁴splošne vojaške dolžnosti, do ljudske vojske. Posebno zanimivo razpravlja pisatelj o razvoju orožja, ki je korak za korakom sledil razvoju tehnike. V dobi strojne puške se smešno sliši, da je bilo treba za en strel iz muskete 143 povelj. Za uvodom popisuje pisatelj ustanovitev in zgodovino pešpolka, in sicer govori najprej o polkovi organizaciji in polkovem delovanju v mirnem času in nato o polkovih vojnih delih.

Zgodovina pešpolka št. 17 se deli v dve dobi. V prvi se je sestavljal polk iz različnih krajev Nemčije in Avstrije, nazadnje predvsem iz Češke in bival po

najrazličnejših garnizijah avstrijskih dežel. Polk je bil ustanovljen 13. februarja 1674, v drugi napadalni vojni Ludovika XIV. Ustanovitelj mu je bil grof Henrik Reuss-Plauen. Obstajal naj bi iz 2040 mož in polkovega štaba. Ognjeni krst je prejel polk leta 1675 v bitki pri Altenheimu in se je udeleževal odslej vseh vojn, v katere je bila zapletena Avstrija: druge napadalne vojne Ludovika XIV., španske nasledstvene vojne ob Renu in Zgornji Italiji, obeh Karlovih vojn proti Turkom, poljske nasledstvene vojne, šleskih, avstrijske nasledstvene in vseh vojn proti Napoleonu. Hrabro se je bojeval v znamenitih bitkah pri Aspernu, Wagramu, posegel zadnji dan v veliko bitko pri Lipskem in zaključil bojevanje proti Napoleonu v bitki pri Belfortu leta 1815.

Pod Marijo Terezijo so dobili polki stalna naborna okrožja. Kranjska je pripadla pešpolku št. 43 (sedaj št. 41). Leta 1817 je dobil Kranjsko kot naborno okrožje pešpolk št. 17. Še istega leta se je preselil s Češkega na Kranjsko in došel 21. novembra v Ljubljano. Od tedaj je zgodovina 17. pešpolka vojna zgodovina Kranjske. S tem se začneja zanj druga doba. Polk ni bival stalno v Ljubljani. V prvem času je bil porazdeljen na razne kraje Kranjske, posebno na Dolenjsko kot straža proti roparskim tolпам, ki so prihajale iz Bosne in nadlegovale deželo. Dolgo vrsto let (1848—1853, in 1857—1860) je bival v Italiji, dve leti v Bosni, dalj časa v Trstu in v letih 1879 do 1882, kot nagrada za hrabro obnašanje v Bosni, na Dunaju. Leta 1893 so bili premeščeni 1. 3. in 4. bataljon v Celovec, kjer so ostali do začetka svetovne vojne.

Polkovo glavno bojno polje je bilo v tem času Zgornja Italija. Tu se je polk udeleževal bojev leta 1820, 1848, 1849, 1859 in 1866. Poleg tega je sodeloval leta 1848 pri udušitvi vstaje na Ogrskem in leta 1878 pri okupaciji Bosne.

Capuder je spisal zgodovino našega pešpolka na podlagi del stotnika Bergkessla in Ferd. Strobla in jo je prepletel z narodnimi pesmimi, nastalimi v raznih vojnih dobah. Popis zadnjih vojn bi si želeli bolj plastičen, posebno z ozirom na junaške čine posameznih odlikovancev. Spisu je dodanih tudi precej slik, zlasti portretov raznih polkovnih imejiteljev in zapovednikov.

O sedANJI svetovni vojni izhaja in bo izšlo po sklenjenem miru nešteto del. Tudi od Mohorjeve družbe pričakujemo enako delo, ki pa naj ne popisuje samo bojnih dogodkov in junaških činov Slovencev, temveč naj nam tudi pripoveduje, kako je vplivala svetovna vojna na socialno, gospodarsko in kulturno življenje Slovencev. Naj si družba pridobi že sedaj spretnih pisateljev in ilustratorjev, ki zberejo potrebno gradivo; zakaj spomini hitro obledijo. Edino ona je pri nas sposobna in v prvi vrsti poklicana zasnovati tako važno narodno delo. *O besedi, in. za ta kritiki ne govoriti. To prav, ker komaj profesorja Breznik.*

Slovenske večernice za pouk in kratek čas. Izdala in založila Družba sv. Mohorja v Celovcu. 69. zvezek. 1915. 80. 160 str.

Večernicam stoji na čelu „Zgodba o povišanju“, ki jo spisal neki Stanko Bor. Hudoklinovega Janeza z Dolenjskega, infanterista 17. pešpolka v Celovcu „fanta od fare, kjer s štirimi zvoni“, pohvali njegov stotnik, da zna „defilirati boljše ko nekateri, ki služijo tretje leto“. Janez je namreč šele prvoletnik. Stotnik mu poleg pohvale tudi naznani, da dobi dopust o Božiču. Pa Janezu vse te milosti niso dovolj: če se hoče postaviti pred domačimi, mora biti vsaj „fajtar“, če že ne kaj drugega. Ta misel se je Janeza trdno oklenila in ga ni izpustila prej, dokler ni dozorela v sklep, da si prišije ono zvezdo na ovratnik sam. In ta sklep je Janez izvršil v božični noči, v strupenem zimskem mrazu, ko se je vračal po ozki gazi